

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET
STATSRÅD Tord Lien

KONGELIG RESOLUSJON

**Dalane Kraft AS – tillatelse til å bygge Frøytlog kraftverk og regulering av
Linborgvatnet, Orrestadvatnet og Botnavatnet i Sokndal kommune**

Kongelig resolusjon av

(Foredratt av statsråd)

Olje- og energidepartementet
Statsråd Tord Lien

KONGELIG RESOLUSJON
Ref nr:
Saksnr: 09/1390
Dato: 13.2.2015

Dalane Kraft AS – tillatelse til å bygge Frøytlog kraftverk og regulering av Linborgvatnet, Orrestadvatnet og Botnavatnet i Sokndal kommune.

I. Innledning og bakgrunn

Dalane Kraft AS søkte 29. september 2006 om tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Frøytlog kraftverk og etter vassdragsreguleringsloven § 8 til regulering av Botnavatnet, Orrestadvatnet og Linborgvatnet i Sokndalsvassdraget i Sokndal kommune.

Planene innebærer regulering av Linborgvatnet og Orrestadvatnet med 3 m, og regulering av Botnavatnet med 1 m. Kraftverket vil utnytte fallet mellom Botnavatnet på kote 145 og Frøytloghølen på kote 59. En utbygging etter de omsøkte planene vil gi en midlere årlig produksjon på ca. 15 GWh.

Dalane Kraft AS er eid av Dalane energi som er et interkommunalt selskap eid av Dalanekommunene Bjerkreim (11,42%), Eigersund (61,15%), Lund (13,56%) og Sokndal (13,87%).

NVE tilrådte i innstilling av 22. juni 2009 at det ikke ble gitt tillatelse til å bygge Frøytlog kraftverk. Olje- og energidepartementet avsto søknaden i brev av 11. november 2013.

Dalane Kraft AS har i brev av 15. november 2013 påklaget departementets vedtak og bedt om at klagen behandles av Kongen i statsråd. Dalane Kraft AS oversendte utfyllende klagegrunner i brev av 5. desember 2013.

II. Klagen fra Dalane Kraft AS

Dalane Kraft AS' klage lyder:

"Det vises til OEDs brev datert 11. oktober 2013. I brevet avslår Olje- og energidepartementet søknaden om reguleringskonsesjon etter vassdragsreguleringslovens § 8 og søknaden om konsesjon til bygging av Frøytlog kraftverk etter vannressurslovens § 25. Søknaden ble fremmet av Dalane Kraft AS (DK) 29. september 2006. DK påklager med dette OEDs vedtak i sin helhet til

Kongen i statsråd. Bakgrunnen for at DK fremmer denne klagen er departementets grunnlag for avslaget. Dette er etter DKs syn basert på et svakt miljøfaglig grunnlag og tar heller ikke hensyn til viktige positive virkninger av tiltaket for andre brukerinteresser. I det følgende kommenteres OEDs begrunnelse og vektlegging av enkelttema, samt forhold som ikke er tatt med i departementets vurdering av søknaden.

Vasshalemose

DK tolker OEDs vektlegging av de negative konsekvensene for vasshalemosen som en viktig premiss for avslaget. Her gjentas NVEs konklusjon fra 2010 om at «den lokale bestanden av Vasshalemose med overveiende sannsynlighet vil falle bort ved en utbygging». Videre legges det avgjørende vekt på at denne arten fortsatt finnes i rødlisten av 2010, der statusen nå er endret, fra direkte truet (EN) til sårbar (VU). Etter vår vurdering er OEDs og NVEs grunnlag for å forvente at vasshalemosen vil forsvinne etter en utbygging, bygget på et sviktende faglig grunnlag. Videre er arten nå registrert med stor utbredelse i regionen og ansees som en «vanlig» art i det aktuelle vassdraget. Det vises her til vedlagte notat med en faglig oppdatering fra området utarbeidet av firmaet Ecofact AS som har spesialister på fagfeltet. Basert på botaniske, faglige vurderinger kan følgende konstateres:

- *Arten registres på stadig nye lokaliteter og er «vanlig» i Sokndal området og sørlige deler av Rogaland.*
- *Arten har vist seg svært levedyktig på regulerte elvestrekninger i området.*
- *Arten vil ifølge fagkompetansen sannsynligvis falle ut av «rødlisten»*
- *Den lille bestanden som blir berørt av redusert vannføring, vil med stor sannsynlighet ikke vil forsvinne helt.*

Anadrome fiskeslag (laks)

OED viser i sin avgjørelse igjen til NVEs vurdering av forholdene for fiskens gyte- og oppvekstforhold på berørt elvestrekning og i elva nedstrøms Frøytloghølen og kraftverksutslippet. DK viser på sin side her til vedlagte fagnotat og de vurderinger som her gis på et fiskefaglig grunnlag.

Miljødirektoratet har utarbeidet et forslag til klassifiseringsforslag for fisk (Miljødirektoratet 2013). Her er det blant annet angitt klassifiseringsklasser for anadrom fisk i små bekker og elver. Linborgåa, som i prosjektet får redusert Vannføring, kan her defineres som en liten elv. Basert på denne klassifiseringen indikerer utførte fiskeundersøkelser at tetthetene som ble registrert på stasjonene oppstrøms Frøytloghølen, tilsvarer tilstandsklasse dårlig-svært dårlig, og at denne strekningen dermed er mindre viktig for produksjonen i vassdraget. Redusert vannføring langs berørt strekning vil redusere tilgjengelig gyte- og oppvekstareal og gi et estimert produksjonstap på ca. 800 smolt, noe som blir vurdert å være marginalt sett i forhold til den totale produksjonen i Sokndalselva.

Vannføringsmodeller utarbeidet av Norconsult AS viser at vannføringsendringene i Linborgåa ved utløpet av Frøytloghølen vil være svært små. På et faglig grunnlag vurderes derfor endringen i vannføringen i elva

nedstrøms hølen ikke å ha noen vesentlig påvirkning på fisk eller ferskvannsorganismer (Ecofact).

Frøytlog kraftverk vil bli bygget med vannstandsregulering av turbinene, og ved at en kan utnytte magasinkapasiteten oppstrøms Botnavatnet i perioder med lite tilsig, vil det ikke bli noen større vannføringsendringer nedstrøms kraftstasjonen i forhold til i dag. De simuleringer som er utarbeidet av Norconsult er gjort på bakgrunn av turbinens minste slukeevne og tilgjengelig magasinkapasitet.

Naturmangfoldet

Departementet har kommet til at ulempene ved tiltaket av hensyn til naturmangfoldet må tillegges avgjørende vekt. Etter DK sin vurdering vil mangfoldet ikke bli nevneverdig svekket, dersom Frøytlog kraftverk blir bygget. Den lokale vasshalemosebestanden vil bestå, om enn noe redusert, og fiskebestandene vil ikke bli vesentlig svekket etter en utbygging. Det finnes en troverdig, miljøfaglig begrunnelse for dette.

Flomdempning

Utbyggingsplanene har klar lokal støtte fra kommunen og elveeigarlaget. Det vises til vedlagte brev fra Sokndal kommune. Her er en opptatt av å unngå flom i vassdraget med store konsekvenser for sentrum i Hauge i Dalane. Videre vil magasinene til Frøytlog kraftverk sikre slipp av vann til fiskebestandene ved for lite vann i vassdraget. Frøytlog småkraftverk vil bli kjørt med en magasinstrategi som gir best mulig fylling for vinterperioden og med et buffermagasin for å redusere flomoverløp. Reguleringen av Linborgvatnet og Orrestadvatnet vil sikre dette.

Kompenserende tiltak

For å bedre forholdene for fiskeoppgangen i elva mellom Frøytloghølen og Botnavatnet vil en se på muligheten for å fjerne eksisterende vandringshinder, samt se på behovet for lokkeflommer. Dalane Kraft AS har i sine planer allerede medtatt en fisketrapp / oppgangsrenne for fisk og ål forbi overløps-terskelen i Botnavatnet. Dersom de øvrige ulemper knyttet til etableringen av et Frøytlog kraftverk kan kompenseres for, slik NVE beskriver det i sin innstilling, er Dalane Krafts konklusjon at tiltakets positive virkninger for samfunnet er større enn de negative.

Rettslige betraktninger

DK er ikke uenig i at OED vektlegger det biologiske mangfold, som i dette tilfellet hovedsakelig knytter seg til vasshalemose. DK er heller ikke uenig i at det legger vekt på de mulige konsekvenser utbyggingen kan ha for laks og ørret nedstrøms Botnavatnet og også ellers i Sokndalvassdraget. I de kriterier som skal vektlegges i forbindelse med en konsesjonssøknad, går både vasshalemose og fisket inn under begrepet «allmenne interessen», jfr. vannressursloven § 25. DK er imidlertid ikke enig i den avgjørende vekt OED har lagt på disse hensyn, fordi det på faglig grunnlag ikke er belegg for trusselen verken mot vasshalemosen eller

fiskebestanden som nevnt ovenfor i forhold til de miljøfaglige konklusjoner. Det som etter vår erfaring ikke er vektlagt i OED's vurdering av konsesjonssøknaden, er den samfunnsnyttige ressursutnyttelse som Frøytlog kraftverk representerer. Blant annet er den flomdempende effekten ikke nevnt i det hele tatt. Selv om naturvern hensyn etter Høyesteretts dom i Rt. 1993 side 278 skal vektlegges, må dette likevel vurderes i forhold til den effektive ressursutnyttelse som ligger i vannkraftutbyggingen. Det vises spesielt til Ot.prp. nr. 39 (1998 —1999) side 51, 2. spalte, hvor det heter følgende:

«Alle de hensyn som ligger til grunn for definisjonen av vassdragets naturlige funksjon og enkelte av hensynene bak begrepet aktuelle utnytting, vil etter departementets syn bli fanget opp av begrepet allmenne interesser. Fordelen med begrepet allmenne interesser er at det er et vidt begrep. Praksis vil stadig bidra til at dette begrepet er i takt med samfunnsutviklingen.»

Samfunnsutviklingen er ikke bare naturvern hensyn slik OED's vedtak må oppfattes. Det er ikke tatt tilstrekkelig hensyn til den samfunnsøkonomiske nytte kraftverket representerer. Om dette vises til Ot.prp. nr. 39 (1998 —1999) side 115, 2. spalte, hvor det heter:

«Departementet er som vassdragslovutvalget opptatt av at samfunnsøkonomisk lønnsomhet skal være et viktig moment i skjønnsutøvingen.»

Rett nok er dette hensyn ikke lovfestet, men departementet tilføyer i nevnte Ot.prp. at; «et krav om samfunnsøkonomisk lønnsomhetsvurdering bør vurderes som en del av saksutredningen uten å være lovfestet».

OED's vedtak mangler etter DKs syn den lønnsomhetsvurdering som må foretas i forhold til de påberopte naturvern hensyn, og derved blir vedtaket feil. Når de hensyn som vektlegges heller ikke har tilstrekkelig substans, bør OED's vedtak ikke bli stående.

DKs konklusjon

Det er et godt, faglig grunnlag for å forvente at en utbygging av Frøytlog kraftverk ikke vil føre til vesentlig svekkelse av naturmangfoldet i området. Videre har departementet underkommunisert andre positive virkninger for lokalsamfunnet som eksempelvis flomdempning og samfunnsøkonomisk lønnsomhet. Kommunens og elveigarlagets synspunkter bør også tillegges større vekt. Etter DKs vurdering er skadene og ulempene for allmenne og private interesser ved en utbygging av Frøytlog kraftverk mindre enn fordelene ved prosjektet.”

III. Uttalelser fra andre i klagesaken

Sokndal kommune sendte følgende uttalelse 29.11.2013:

”Sokndal kommune er kjent med at Dalane Kraft vil anke avgjørelsen vedr. konsesjon til Frøytlog kraftverk. Kommunen vil med dette orientere om at de

fortsatt stiller seg positive til utbyggingen av Frøytlog, basert på tidligere angitte premisser og støtter Dalane Kraft's klage. Kommunen ønsker å gjøre oppmerksom på at Dr. Blasy og Dr. Øverland på oppdrag fra NVE har gjort en omfattende studie "Flomsikring Sokndal" som dokumenterer flomfare for Hauge sentrum allerede ved mindre flommer med 10- års returintervall. Dette har vi også erfart fra skadeflommer de senere år. Vi er opptatt av at det settes i verk kostnadseffektive tiltak som kan bidra til å redusere flomfaren, uten tiltakene har uforholdsmessig store konsekvenser på andre områder. Utbygging av Frøytlog kraftverk, med regulering av Orrestadvatnet og Lindborgvatnet, representerer etter vårt syn et positivt tiltak som vil redusere flomfaren fra denne delen av Soknavassdraget."

Grunneierne Tommy Lindås og Oddvar Hamre sendte 20.12.2013 følgende tilleggsopplysninger:

"Frøytlog kraftverk ble utredet for flere år siden og NVEs innstilling datert 22.6.2009 til OED var å ikke gi tillatelse til bygging. OED gav i brev datert 11.11.2013 avslag på søknaden, men Dalane Kraft ønsker å anke dette avslaget. Siden både NVEs innstilling og OEDs avslag utelukkende er argumentert ut fra saksopplysningene fra 2007-2009 ønsker vi å gjøre OED oppmerksomme på en del ny kunnskap og flere mangler ved kartleggingen som ble gjort.

I forbindelse med søk etter rapporter og informasjon gjøres det oppmerksom på at omsøkte område går under flere navn. Direktoratet for Naturforvaltning (DN) kaller området for Myssavassdraget, Fylkesmannen i Rogaland bruker Ålgårdselva og ellers er det ofte snakk om Sokndalsvassdraget eller Sokna. Saksbehandlere uten detaljkunnskap om området kan derfor lett gå glipp av viktig informasjon på grunn av denne uheldige sammenblandingen.

Ufullstendige utredninger

De biologiske utredningene som er gjort i forbindelse med kraftverket (Ambio 2008) er ufullstendige og tilfredsstillende ikke Naturmangfoldloven § 8. (kunnskapsgrunnlaget) og § 9. (føre-var-prinsippet).

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal videre legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder slik samisk bruk, og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

NVE sin veileder nr. 3/2009 "Kartlegging og dokumentasjon av biologisk mangfold ved bygging av småkraftverk (1-10 MW) – revidert utgave mal for utarbeidelse av rapport" står det at "hele influensområdet skal befares (dersom terrenget muliggjør det)". Etter det vi kan se ut fra fagrapporten er bare deler av influensområdet befart og beskrevet. Ved kontakt med forfatter av fagrapporten (Toralf Tysse) kunne han bekrefte at det ikke er foretatt befaring i den planlagte reguleringssonen i Limborgvannet og heller ikke i det 2,5 km lange elveløpet (Limborgåna) mellom Limborgvatnet og Orrestadvatnet. Reguleringssonen rundt Orrestadvatnet er bare befart på enkelte punkt. Det er heller ikke gjort vurderinger på det anadrome strekket ovenfor Botnavatnet. Dette strekket (mellom Orrestadvatnet og Botnavatnet) vil også bli berørt. Det er heller ikke nevnt noe om Sokndalselvas helt spesielle betydning som sjørretelv. Forekomst av elvemusling, ål og kartlegging av bekkekløfter er heller ikke vurdert, selv om dette skal skilles ut og verdivurderes i henhold til veilederen. Fagrapporten (side 25) sier at det ikke er myr i tilknytning til den aktuelle vannstrengen. Både i sørenden av Botnavannet, og ikke minst i utløpet av Limborgvannet/Sagafoss ligger store myrområder som Limborgåna går rett gjennom (en bakkemyr på 5,7 daa, en myr på 8,5 daa og en på 36,3 daa i følge AR5-kartet).

Fagrapporten og NVEs innstilling gir ikke verdivurderinger på sentrale tema slik "Retningslinjer for små vannkraftverk, – til bruk for utarbeidelse av regionale planer og i NVEs konsesjonsbehandling" tilsier. Fylkesmannen i Rogaland har i høringsuttalelsen sin bekreftet at "elvas verdi som lakseelv er stor". Overnevnte retningslinjer sier i tabell 4. side 25, at "vassdrag med anadrom fisk og store fiskeinteresser skal tillegges stor verdi i verdivurderingen". Dette er ikke nevnt med et ord i rapporten eller i innstillingen til NVE. Det er tvert imot antatt at det lakseførende strekket oppstrøms den planlagte kraftstasjonen "har marginal verdi for produksjon av anadrom fisk i vassdraget." At flere kilometer med anadrom strekning gis marginal verdi uten at den er undersøkt eller faglig begrunnet virker ikke troverdig. Fylkesmannen i Rogaland er tydeligvis av en annen oppfatning av nevnte strekk, siden han etter det ble kjent at laksen gikk høyere opp enn tidligere antatt, gav forbud mot garnfiske på dette strekket og innførte samme fiskeregler som for resten av elva. Dalane miljø og resurslag som står for kalking og kultivering av elvene i Dalane mener at ved riktig kultivering av det nevnte strekket, vil man kunne få til en betraktelig økning av produksjonen av laks i hele elva (Anja Laupstad pers. medd.).

Laksefiskerene har også ved to anledninger de 3 siste årene observert hundrevis av laks som står i kulpene oppover i Frøytlogsfossen, så mye kan tyde på at laksestammen og produksjonen er stor og i økning på dette strekket (Rune Brekke pers medd.)

De siste årene har det stadig blitt fisket mer laks i hølene mellom Ålgård og Myssavannet, 1,2 kilometer ovenfor utløpet av Botnavannet. Det observeres oftere hoppende laks i Myssavannet og det blir tatt mye ung laks på stang i Myssavannet. Sommeren 2013 ble det også observert hundrevis av "doven" lakseyngel i elvestrekket mellom Ålgård og Botnavannet pga lite vann i elva. (Tommy Lindås og Oddvar Hamre pers medd) At store områder ikke engang er blitt befart og beskrevet, og at det mangler grunnleggende verdivurderinger, utgjør så store mangler at vi mener det ikke kan gis konsesjon uten ytterligere utredninger.

Rødlistearter

Vi ser med undring at utbygger fremhever sterkt at vasshalemosen har gått fra sterkt truet (EN) på rødlista av 2007 til «bare» sårbar (VU) på rødlista av 2010, uten å oppdatere status på alle registrerte arter. Det nevnes ikke med et ord at flommose som er registrert i elven er på full fart inn på rødlisten ved å gå fra livskraftig i 2006 og rett inn som sårbar (VU) på rødlisten av 2010.

Strandsnipen har også kommet inn på rødlisten. Hvilke andre mosearter som finnes på strekket vites ikke da det ikke er laget noen artsliste i fagrapporten. I følge naturtypebeskrivelsen for Ålgårdselven i Naturbase står det at elva har mange kilometer med velegna habitat for tre rødlista sørlig-oseaniske mosearter i kategori sårbar (VU) (rødlista 2010), arter som er sterkt knyttet til bekker og småvassdrag. Bestandene av disse artene i Ålgårdselva og Bakkaåno kan være mellom de største i landet. At artene er så pass vanlige i vassdraget bør være mer ett argument for å ta vare på lokaliteten, enn å si at om deler av populasjonen forsvinner så er det mye igjen, slik som det er nevnt fra utbyggers side. En sterk redusering av vannstanden vil føre til store endringer i fuktforholdene og flomregimet noe som trolig vil føre til at artene forsvinner fra det berørte strekket. I Artskart er det også en registrering av kort trollskjegg (NT) fra Frøytlog. I fagrapporten står det at «kartreferansen er imidlertid ikke nøyaktig, og den er ikke dokumentert at arten finnes i tiltaksområdene. Med grunnlag i habitatkravene til kort trollskjegg, er det lite sannsynlig at arten finnes i tiltaksområdene ved Frøytlog». Tvert imot bør det være mange egne habitater for arten i det kløftliknende miljøet og på store steinblokker langs elven. Dette understrekes av at det i desember i år ble funnet store mengder kort trollskjegg i influensområdet ved Myssa. Det er trolig at arten finnes på egnede steder flere plasser innen influensområdet.

Fugl

Strandsnipe som hekker tallrik rundt Orrestadvatnet er på rødlisten av 2010, kategorisert som nær truet (NT). En regulering på inntil 3 meter vil føre til en utradering av vannlevende insekter i strandsonen, noe som vil føre til svært redusert mattilgang og dermed livsgrunnlag for denne fuglearten.

Elvemusling

I fagrapporten er det ikke nevnt noe om elvemusling. Elvemuslingen er listet som sårbar (VU) i rødliste. Jarl Birkeland har registrert elvemusling i noen sidebekker lengre ned i Sokndalsvassdraget på 1980-tallet. Han har ikke undersøkt siden. Elvemuslingen parasitterer på fisk (både laks og ørret) i larvestadiet og har dermed spredningsmulighet i hele elvesystemet. Det er derfor gode muligheter for at arten også finnes i det planlagt regulerte strekket. Det bør uansett undersøkes nærmere.

Vilt

I de biologiske utredningene som er gjort i forbindelse med kraftverket (Ambio 2008) er ikke flaggermus nevnt. På Artskart ligger det inne flere registreringer av flaggermus langs vassdraget. Det er registreringer av både nordflaggermus, dvergflaggermus og vannflaggermus. Vannflaggermus har en svært begrenset forekomst i Rogaland. Flaggermus bruker mye vann og vassdrag som fødesøkingsområder på grunn av at det her ofte er en større produksjon og tetthet av insekter. Spesielt er vannflaggermus sterkt knyttet til vann og henter mesteparten av føden sin på vannflaten. En stor del av føden kommer av «insektdryss» fra trær i vannkanten. En reduisering av vannstanden med inntil 3 meter i Orrestavatnet, vil føre til at trærne tidvis vil stå langt fra vannkanten, noe som vil føre til svært forringet næringstilgang. Samtidig vil levevilkårene for insekter som har larvestadier i strandsonen og på grunt vann bli sterkt redusert på grunn av tørrlegging, noe som ytterligere vil forringe fødegrunnlaget for (vann-)flaggermus.

Fisk

I de biologiske utredningene som er gjort i forbindelse med kraftverket (Ambio 2008) er det heller ikke skrevet noe om fiskebestanden i Orrestadvatnet. Det er her også bare gitt liten negativ konsekvens for bunndyrfaunaen med grunnlag i at den trolig (det er ikke gjort noen undersøkelser) bare består av vanlige arter. Imidlertid er disse «vanlige artene» hovedføden for ørreten. Med en regulering på 3 meter vil bunndyrfaunaen bli svært redusert og forholdene for ørreten i vannet vil bli svært forringet.

Anadromt strekk

Sokndalsvassdraget er anadromt og deler seg i flere sideelver. Hovedproduksjonen er i Ålgårdelva/ Sandbekk siden vannene oppstrøms her blir kalket. Dette er i følge rapportene fra Miljødirektoratet det eneste strekket som har jevn pH over 6. De seneste årene er det blitt oppdaget at laksen går lengre opp i elven enn tidligere antatt. I følge Lakseregisteret (<http://lakseregister.fylkesmannen.no/lakseregister/public/visElv.aspx?vassdrag=Sokndalselva&id=026.4Z>) går laksen nesten helt opp til Orrestadvatnet (se figur 1). I fagrapporten er det bereknet at tappt produksjon på strekket mellom Botnavatnet og Frøytlog er på 800 smolt. Videre står det at anadrom fisk kan få problemer å komme forbi Frøytlogfossen på grunn av liten restvannføring. Det

kreves stor vannstand for å komme forbi den fossen. Bare dette vil føre til en betydelig dårligere produksjon over Frøytlogfossen. En regulering av vannmengden i strekket Orrestavatnet – Botnavatnet vil føre til dårligere vandrings-, gyte- og oppvekstvilkår på hele dette strekket. Dette strekket er på over 4 km (inkludert noen vann som elven renner gjennom).

Sokndalselva som Ålgårdselva er en del av, blir i dag regnet som en av de beste og mest livskraftige sjøørretelvene i Rogaland (Jarl Birkeland). Dette på grunn av at sjøørreten i de fleste andre elvene i Rogaland (og store deler av Vestlandet) er kraftig reduserte på grunn av lakselus. Sokndalselven har i liten grad lakselusproblem på grunn av at det ikke er lakseoppdrett i nærheten. Fangststatistikken gjenspeiler i liten grad den store bestanden, da det er bare 6-8 personer som fisker spesielt etter sjøørret i elven (nattefiske). De mange laksefiskerne får begrenset med sjøørret og de grunneierne som ikke er med i elveeigerlaget rapporterer ikke inn fangsten. At fangststatistikken er liten reduserer ikke den biologiske verdien av elven som sjøørretelv.

Figur 1. Anadromt strekk i Sokndalselven. Kartet viser at laksen går høyere opp i vassdraget en beskrevet i fagrapporten noe som fører til større negativ konsekvens for anadrom fisk enn beskrevet i rapporten.

Naturtyper

NVE uttaler i sin innstilling av 22.6.2209, side 50 at "det er ikke registrert noen viktige naturtyper som vil bli berørt av tiltaket, men det er registrert flere rødlistede arter i influensområdet." I 2010 ble det imidlertid gjennomført en supplerende kartlegging av naturtyper i Rogaland i regi av Fylkesmannen i Rogaland. Store deler av Ålgårdselva ble da registrert som naturtypen «viktig bekke drag» med verdi A (nasjonal verdi). Lokaliteten har fått den høye verdien fordi den er stor og velutvikla, mange kilometer med velegna habitat for tre rødlista sørlig-oseaniske mosearter i kategori sårbar (VU) (rødlista 2010), arter som er sterkt knytte til bekker og småvassdrag. Bestandene av disse artene i Ålgårdselva og Bakkaåno kan vera mellom de største i landet. Nedenfor er hele beskrivelsen av lokaliteten hentet fra Naturbase

<http://geocortex.dirnat.no/silverlightviewer/?Viewer=Naturbase>):

Elvestrekket mellom Botnavatnet og Frøytlog renner for en stor del gjennom en bekkekløft og vi mener dette burde vært tatt ut som egen naturtype.

Når det gjelder truede og hensynskrevende naturtyper så sier St. meld. nr. 26, (2006-2007), "Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand" at: "I truede naturtyper skal inngrep unngås, og i hensynskrevende naturtyper skal viktige økologiske funksjoner opprettholdes." St. meld. nr. 8, (1999- 2000), "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand" gir i vedlegg 1 en oversikt over hvilke naturtyper som defineres som truet og hvilke som er hensynskrevende. I følge vedlegg 1, Tabell 2.5 Naturtyper/økologiske funksjoner for ferskvann/våtmark vil en slik naturtype som det er snakk om her kategoriseres som hensynskrevende. Det

vil med den foreslåtte minstevannføringen, være svært vanskelig, om ikke umulig, å opprettholde den viktige økologiske funksjonene til de registrert mosene i området.

Landskap

Vi synes at temaet landskap er veldig mangelfullt beskrevet i fagrapporten (Ambio 2008). Faktisk er det ingen beskrivelser om hvordan det ser ut, og det er heller ikke verdisatt på noen måte. Hele kapitlet handler om antall meter tørrlegging og størrelser. Dette mener vi er lite relevant uten at dette ses i forhold hvordan landskapet faktisk ser ut og oppleves. Vi tenker at det for saksbehandler blir svært vanskelig å få dannet seg et bilde av landskapet ut fra den kunnskapen som er lagt fram av utbygger. Dette er snakk om ett storslått og intimt landskap, med få og lite dominerende menneskelige inngrep. Vi er ikke fagpersoner og i stand til å beskrive og verdisette landskaper, men vi ser hva vi synes er fint og med referanse i det og landskapet elles i regionen er det liten tvil om at dette er blant de fineste områdene. Figur 2. Orrestadvatnet.

Flombegrensing

Ordføreren i Sokndal kommune antyder i en reportasje i Dalane tidene 13.11.2013 at utbyggingen kan være gunstig for å få dempet flommene i elven. Vi ser ikke på noen måte at det er nødvendig å bygge et kraftverk for å bruke Orrestadvatnet som flomdemper. På grunn av et veldig smalt utløp fungerer vannet som et naturlig flomdempingsbasseng. I følge NVEs Oppdragsrapport om Flomberegning for Sokna (026.4Z) av Turid-Anne Drageset 1999, tabell 1, har Ålgårdselva et nedbørsfelt på 51,3 km³ av totalt 306 km³, dvs ca 16.5 % av hele Sokndalsvassdraget. Til sammenligning har Rosslandsåna, som allerede er regulert, 106,8 km³ nedbørsfelt og kraftstasjonen håndterer over dobbelt så mye vann (36 GWh) som den planlagte på Frøytlog (15 GWh) Likevel sier overnevnte rapport på side 8 at "Reguleringen i Rosselandsvassdraget har relativt liten innvirkning på flombildet nederst i hovedelven". Dette fordi selve flomproblemene er knyttet til et trangt parti lenger nede i elven, "Fra dette samløpet renner elvene samlet gjennom Hauge sentrum. Nedstrøms Hauge sentrum går elva gjennom et trangt parti rett oppstrøms utløpet i havet. Ved store vannføringer i Sokna er dette partiet årsak til oppstuing av vann innover store flater med jordbruksarealer og bebyggelse." Hvis Rosslandsvassdraget har liten innvirkning på flom, er det vanskelig å argumenterer for at en utbygging som bare er halvdelen så stor skal ha noen signifikant betydning.

På vegne av grunneiere og brukere av naturen i området"

Grunneier Tommy Lindås har 23.12.2013 oversendt ytterligere kommentarer til Dalane Krafts AS' klage og peker bl.a. på feil bruk av stedsnavn. Merknadene er oversendt Dalane Kraft AS, men de har ikke besvart disse. Lindås' merknader er inntatt i det følgende:

”Lindborgåa, (Lindborgåna) som det feilaktig refereres til i begge dokumentene, ligger 6 km nordøst fra Ålgårdselva, og går mellom det forslått regulerte Lindborgvannet og Orrestadvannet. Ved personlig henvendelse til en av forfatterene (T.Tysse) av “Frøytlog småkraftverk, konsekvenser for naturmiljøet Ambio 2008” som brukes som referanse i begge de overnevnte dokumentene, bekreftet han at Lindborgåna verken er blitt undersøkt eller prøvefisket. Så hva slags biologisk mangfold som befinner seg i det ca 2 km lange elvestrekket og i de store myrene i tilknytning til denne strekningen, er det derfor ingen som vet.

Ålgårdselva, som det skulle vært referert til, er elvestrekket mellom utløpet av Myssavannet og helt ned til samløpet med Sokna nedenfor Lindland. Elva renner forbi Ålgård, ut i Botnavannet og videre herfra ned til Frøytlog og videre ned forbi Sandbekk før den renner sammen med Sokna. Undersøkelsene og prøvefisket Ambio gjorde i 2007 ble derfor gjort i Ålgårdselva, mellom utløpet av Botnavannet og Frøytlog, noe som klart fremgår i deres egen rapport.”

IV. Tilleggsuttalelse fra NVE

For å kunne gjøre en grundig vurdering av hvordan tiltaket eventuelt kan avbøtes gjennom vilkår om minstevannføring og magasinrestriksjoner, ba departementet NVE om å utarbeide et utkast til vilkår, dersom det skal gis konsesjon. NVEs forslag datert 10.11.2014 lyder:

”Innledning

Vi viser til henvendelse pr. e-post den 30.09.2014. Departementet ber NVE om forslag til vilkår for Frøytlog kraftverk i Sokndal kommune dersom det skal gis konsesjon. OED har tidligere avslått en søknad om Frøytlog kraftverk i samsvar med vår innstilling. Avslaget er påklaget av søker, Dalane kraft AS.

Som grunnlag for vårt forslag til vilkår ligger vår innstilling datert 22.06.2009; våre kommentarer til merknadene fra Dalane Kraft AS datert 10.02.2010; uttalelser til OED fra Sokndal Elveeigerlag og Sokndal kommune avgitt i forbindelse med departementets behandling av vår innstilling, og AMBIO Miljørådgivning sin «Kartlegging av vasshalemose Isoetecium holtii i Dalane, Rogaland fylke i 2009».

Det er vårt utgangspunkt at til grunn for vår innstilling til departementet, og til departementets avslag, ble det lagt avgjørende vekt på forholdet til den rødlistede arten vasshalemose, mens de øvrige negative konsekvensene av en utbygging i tilstrekkelig kunne avbøtes med tiltak. Forholdet til vasshalemose var også hovedtema i søkers kommentarer til vår innstilling.

I vårt siste brev til OED i sakens anledning, hadde vasshalemose status som «sterkt truet» (EN). Selv om AMBIOs rapport kunne indikere at arten var mer utbredt enn tidligere kjent, måtte vi legge den offisielle statusen til grunn for vår

vurdering. Vi var åpen for at en utbygging kunne vurderes dersom den lokale bestandspåvirkningen ble vurdert som akseptabel av OED i samråd med Miljøverndepartementet (MD). Dette skjedde ikke, og OED avsto søknaden etter at arten hadde endret status til kategorien «sårbar» (VU) i ny rødliste fra 2010.

NVE mener at AMBIO ikke har gitt en konkret vurdering av virkningene av Frøytlog kraftverk for bestanden av vasshalemose på utbyggingsstrekningen i forhold til fuktighetsmiljøet sett under ett. Det er derfor etter vår vurdering en mulighet for at en utbygging vil resultere i at arten vil få en bestandsreduksjon eller falle bort på utbyggingsstrekningen. Samtidig er erfaringen fra Lindland kraftverk at dette ikke kan fastslås med sikkerhet. Pga. denne usikkerheten i mulig konsekvens for vasshalemose, vil det være andre hensyn som bør være avgjørende for hvor stor minstevannføring det bør forutsettes ved en ev. utbygging.

Merknader til forslag til konsesjonsvilkår

Det legges ved ett forslag til standard konsesjonsvilkår som omfatter både konsesjon etter vannressursloven og etter vassdragsreguleringsloven. Vi viser til vår innstilling til OED der det vil framgå hvorfor vi har presiseringer til vilkårenes post 7.

Post 1: Konsesjonstid

Dalane Kraft AS er et datterselskap av Dalane energi IKS. Dette er et interkommunalt selskap som er eid av kommunene Bjerkreim, Eigersund, Lund og Sokndal. Det tilfredsstiller lovens krav til å bli tildelt konsesjon på ubegrenset tid.

Post 2: Konsesjonsavgifter og næringsfond

I likhet med hva som er vanlig ved nye konsesjoner foreslår vi at avgiftene settes til kr. 24,-/nat.hk til kommunen og kr. 8,-/nat.hk til staten. Endelig kraftgrunnlag vil bli fastsatt etter at en konsesjon eventuelt foreligger, men ut fra foreløpige beregninger vil reguleringen gi 688 nat.hk. Det har ikke kommet krav om næringsfond, og konsesjonens omfang og virkninger er heller ikke av en slik størrelse at det etter NVEs syn betinger opprettelse av et slikt fond.

Post 7: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Dersom det gis konsesjon til utbyggingen skal detaljerte planer for sikkerhet og planer for miljø og landskap forelegges NVE og godkjennes av NVE før anleggsstart. Arbeid kan ikke startes før planene er godkjent.

Dammer og vannveier/trykkrør som skal bygges med hjemmel i gitt konsesjon må klassifiseres som grunnlag for utarbeidelse av tekniske planer (planer for sikkerhet). Informasjon om dette finnes på <http://www.nve.no/no/Sikkerhet-og-tilsyn1/Damsikkerhet/Klassifisering1/>.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse. Informasjon om utarbeidelse av

planer for landskap og miljø finnes på <http://www.nve.no/no/Sikkerhet-og-tilsyn1/Natur-og-miljotilsyn/Detailplaner/>.

Nedenstående er et forslag til føringer og krav som vi mener OED bør legge til grunn for en konsesjon.

Inntak og inntaksdam	Det skal etableres fiskepassasje/fisketrapp i sperredammen ved utløpet av Botnavatnet med en utforming som ivaretar hensynet til opp- og nedvandring til anadrom fisk og ål. Nøyaktig, teknisk utforming av de avbøtende tiltakene for anadrom fisk og ål skal planlegges i samråd med en faglig kvalifisert person. NVE har ansvar for endelig godkjenning gjennom godkjenning av detaljplanen. Dokumentasjon på at tiltakene for anadrom fisk og ål fungerer etter hensikten skal legges frem for NVEs miljøtilsyn etter første driftsår og deretter ved behov. Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Vannvei bygges i fjell.
Kraftstasjon	Kraftstasjonen skal plasseres i tråd med det som er oppgitt i søknaden, på ca. kote 59. Kraftstasjonen skal støyisoleres, og det skal vurderes å etablere en støyvoll. Detaljer avklares gjennom detaljplan.
Største slukeevne	Søknaden oppgir 7 m ³ /s.
Minste driftsvannføring	Søknaden oppgir 2,45 m ³ /s.
Installert effekt	Søknaden oppgir maksimalt 4,9 MW.
Antall turbiner/turbintype	Søknaden oppgir 1 francisturbin.
Vei	Adkomstveien til kraftstasjonen skal plasseres slik at den ikke berører en beverhytte eller forekomst av grov nattfiol.
Avbøtende tiltak	Det skal i detaljplanen legges fram et forslag til tiltak på strekningen mellom Botnavatnet og Frøytloghølen som bedrer oppgangsmuligheten for anadrom fisk. OED anser det som positivt om tidspunkt for helikoptertransport og valg av landingsplass ved Linborgvatnet legges utenom hekkesesongen. Dette kan

	<i>avklares gjennom detaljplan.</i>
--	-------------------------------------

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta el-sertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Post 8: Naturforvaltning

Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 9: Automatisk fredede kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).

Post 12: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig. Dersom tiltak som bedrer oppgangsmuligheten for anadrom fisk på strekningen mellom Botnavatnet og Frøytloghølen vurderes som nødvendig, gir dette vilkåret hjemmel til å pålegge dette.

Dette vilkåret gir også hjemmel til å pålegge konsesjonær å gjennomføre tiltak dersom reguleringene forårsaker erosjonsskader, eller tiltaket for øvrig forårsaker skader eller fare for skader som følge av ras, oversvømmelse eller lignende.

Post 16: Merking av usikker is

Magasinene skal merkes og sikres etter nærmere anvisning fra NVE.

Post 19: Konsesjonskraft

Konsesjonskraften fastsettes i henhold til gjeldende regelverk, jf. vassdragsreguleringsloven § 12, nr. 15.

Merknader til forslag til manøvreringsreglement

Ifølge søker foreligger det en reguleringskonsesjon til reguleringer av Linborgvatnet og Orrestadvatnet. Det har ikke lyktes oss å framskaffe opplysninger om disse reguleringene, og vi kan derfor ikke fastslå at et ev. nytt manøvreringsreglement vil komme til erstatning for et gjeldende reglement.

Søkers forslag

Dalane kraft har i søknaden og senere i brev til OED datert 09.12.2009 foreslått følgende manøvreringsreglement:

Linborgvatnet skal reguleres 3 m mellom kote 307 og 310, og det skal slippes en minstevannføring på 40 l/s i perioden 01.04 til 30.09 og 20 l/s resten av året. Dalane Kraft AS har gjort en avtale med Sokndal elveeigerlag om å tappe ned Linborgvatnet til LRV dersom det er behov for mer vann i vassdraget av hensyn til oppvekstforholdene for laksen. Nedtappingen skal søker tilpasse produksjonen i kraftstasjonen ved å tappe 1-3 m³/s.

Orrestadvatnet skal reguleres 3 m, og det skal slippes en minstevannføring på 50 l/s i perioden 01.04 til 30.09 og 25 l/s resten av året.

Orrestadvannet skal normalt bli regulert mellom kote 161 og 159.

Magasinet mellom kote 159 og 158 ønsker søker å ha i beredskap i tilfelle strømutfall på overordnet nett. I sommerhalvåret vil Dalane Kraft forsøke å holde en stabil vannstand på kote 160,5. Dersom Orrestadvatnet tappes ned lavere enn kote 159,5 vil det ikke gå minstevannføring mellom utløpet av Orrestadvatnet og utløp fra en eksisterende tappetunnel. Dette pga. en terskel i utløpet av Orrestadvatnet på kote 159,5.

Botnavatnet skal reguleres 1 m mellom kote 144,2 og 145,2, og det skal slippes en minstevannføring på 200 l/s i perioden 01.04 til 30.09 og 50 l/s resten av året. Botnavatnet skal i størst mulig grad holdes med en vannstand tilsvarende kote 144,5 i perioden 15. april - 15. september, og på kote 144,9 resten av året. Naturlig vannstand er på kote 145,0. Søker vil at vannstanden skal kunne senkes til kote 144,2 ved utfall av overordnet nett, og fungere som "flomdempingsmagasin" opp til HRV på kote 145,2.

Høringspartenes merknader

Sokndal kommune mener det må slippes en god minstevannføring. NJFF

Rogaland mener at søkers foreslåtte minstevannføringer vil være for små til å ha noen verdi. Grunneiere og beboere langs Årrestadvassdraget er bekymret for gyteområdene til ørret dersom Orrestadvatnet blir regulert. Det er også uttrykt bekymring for at strandsonen igjen vil bli utsatt for erosjon.

Fastboende, hytteeiere og Lunden leir- og fritidssenter går i sine uttalelser mot en regulering av Orrestadvatnet pga. hensynet til landskap og friluftsinteresser. Det blir også pekt på at muligheten for transport av ved over isen blir forringet vinterstid. Grunneiere og beboere ved Orrestadvatnet er bekymret for at omsøkte regulering vil redusere drikkevannskvaliteten.

Landbrukskontoret og grunneier og beboere langs Årrestadvassdraget mener at en stabilisering av vannstanden i Myssavatnet nedstrøms Orrestadvatnet som følge av reguleringene vil være negativt for jordbruket her, spesielt dersom vannstanden

stabiliseres på et for høyt nivå med konsekvenser for nødvendig opptørring av dyrket mark.

NVEs merknader angående reguleringene

Særlig Fylkesmannen har påpekt at en utbygging også vil påvirke forholdene for anadrom fisk negativt nedstrøms planlagt kraftstasjon. Det er NVEs vurdering at dette forholdet eventuelt i tilfelle måtte tilskrives de planlagte reguleringene.

NVE deler ikke Fylkesmannens bekymring. Dette begrunnes med at reguleringsgraden som er planlagt må sies å være relativt beskjedne, og Botnavatnet skal i begrenset grad reguleres, men utnyttes som et inntaksmagasin. Dette tilsier at kraftverket i hovedsak vil måtte kjøre med jevn drift, noe som også kan forutsettes i manøvreringsreglementet. NVE mener også det er av betydning at Frøytloghølen vil bidra til å utjevne vannføringen nedstrøms kraftverket.

Søker har planlagt at reguleringen mellom kote 158 og 159 i Orrestadvatnet, og mellom kote 144,2 og 144,7 i Botnavatnet kun skal utnyttes ved utfall av overordnet nett. NVE oppfatter det slik at disse reguleringene kun vil komme til anvendelse unntaksvis, noe som også bør forutsettes i manøvreringsreglementet, og vi legger til grunn at ev. negative tilleggskonsekvenser som følge av dette vil være svært begrensede.

Etter NVEs syn vil reguleringssonen i Orrestadvatnet vinterstid ha negativ konsekvens for landskapsopplevelsen. Imidlertid er Orrestadvatnets verdi for landskap og friluftsliv i størst grad knyttet til bruken sommerstid. I denne perioden skal vatnet holdes på et stabil nivå 0,5 m under HRV, uten mulighet for unntak ved utfall av overordnet nett. Dette innebærer at badeplassen til Lunden leir- og fritidssenter ikke blir nevneverdig berørt.

Orrestadvatnet har ved tidligere reguleringer vært utsatt for erosjon, og etter NVEs syn vil dette igjen kunne bli et problem i noen grad vinterstid. Det er imidlertid gjennomført erosjonshindrende tiltak for de mest erosjonsutsatte områdene. NVE kan med hjemmel i post 12 i konsesjonsvilkårene pålegge utbygger å gjennomføre ytterligere erosjonsforebyggende tiltak dersom det vurderes som nødvendig. Sommerstid vil Orrestadvatnet etter NVEs vurdering ikke bli utsatt for økt erosjon.

Området har milde vintre med lite snø, og NVE legger til grunn at det er vanlig med usikre isforhold på de vannene som er aktuelle for regulering. En utbygging vil bidra til usikre isforhold også i kalde vintre, uten at vi mener at manøvreringsreglementet bør utformes særskilt pga. dette forholdet. Regulanten vil i henhold til vilkår være pliktig til å skilte om fare for usikker is på egnede steder.

Det er ellers vår vurdering at reguleringen i liten grad vil påvirke kvaliteten på vassdraget som drikkevannskilde, heller ikke for brønner langs elva. Dersom

vannkvaliteten likevel skulle bli berørt, vil utbygger være ansvarlig for å ordne forholdet til de som måtte bli berørt.

Når det gjelder mulige konsekvenser for jordbruksarealer, spesielt på strekningen mellom Orrestadvatnet og Botnavatnet, er det vår vurdering at denne vil være ubetydelig i jordbrukets driftsperiode. Utjevningen av vannføringen som følge av reguleringen vil ikke innebære større vannføring enn normalt på denne strekningen i perioden mellom 1. april og 30. september.

NVEs merknader angående minstevannføring

Det er, og var også i vår innstilling til OED, vårt synspunkt at de største negative konsekvensene av en utbygging av Frøytlog kraftverk er knyttet til redusert vannføring mellom Botnavatnet og kraftstasjonen. Vår vurdering i innstillingen var at strekningen må ha en større minstevannføring for å avbøte ulempene tilstrekkelig. Dette gjelder særlig i forhold til anadrom fisk. Konsekvensene for vasshalemose vil trolig være usikker, uansett størrelsen på en minstevannføring, men vi legger til grunn at muligheten for at arten kan klare seg etter en utbygging øker med økende størrelse på minstevannføringen.

Søker har etter at vi avga innstilling foreslått å øke minstevannføringen på sommeren fra 150 l/s til 200 l/s. Med utgangspunkt i verdiene for 5-persentilene og alminnelig lavvannføring, er det vår oppfatning at en også må vurdere størrelsen på minstevannføringen i vinterhalvåret. 5-persentilen for vinterhalvåret er 550 l/s, mens den om sommeren er 220 l/s.

Som tidligere påpekt er strekningen mellom Frøytloghølen og Botnavatnet av relativt begrenset verdi for anadrom fisk idag, men vi mener at det likevel må stilles vilkår om minstevannføring som sikrer oppgangsmuligheter for laks og sjørret og ivaretar hensynet til gyte- og oppvekstområder på strekningen. Dette forutsetter at særlig minstevannføringen på høsten og vinteren må økes i forhold til hva søker har lagt til grunn. Dette momentet er også relevant for strekningen mellom Orrestadvatnet og Botnavatnet som også er lakseførende, mens foreslått minstevannføring for strekningen mellom Linborgvatnet og Orrestadvatnet kan være akseptabel.

Når det gjelder drikkevannsinteressene, er det vår vurdering at disse er relativt begrensede, og at den minstevannføringen som søker har lagt til grunn er tilstrekkelig for å ivareta dette hensynet. Dersom en utbygging vil få konsekvenser for drikkevannsinteressene, vil utbygger være ansvarlig for å ordne forholdet til de som måtte bli berørt.

En minstevannføring som omsøkt i området ved Myssavatnet, på strekningen mellom Orrestadvatnet og Botnavatnet, er ellers av en begrenset størrelse i forhold til dagens vannføringsregime. Vår vurdering er at den i driftsperioden for jordbruket ikke vil være til hinder for opptørring av dyrket mark i denne perioden.

Ut fra drøftingene over, anbefaler NVE at det stilles følgende vilkår om minstevannføring: Fra Linborgvatnet skal det i tiden 01.04. - 30.09. slippes 40 l/s og 20 l/s resten av året. Fra Orrestadvatnet skal det slippes 50 l/s hele året. Fra Botnavatnet skal det slippes 250 l/s hele året.

Det skal etableres måleanordning for registrering av minstevannføring. Dataene skal forelegges NVE på forespørsel. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføring ivaretas gjennom godkjenning av detaljplanen.

NVE anbefaler at det presiseres at typisk start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Driften av kraftverket må være slik at kjøringen blir mest mulig jevn, og med myke overganger.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravene, og magasinene er på laveste tillatte nivå, skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Avsluttende merknader

I våre innstillinger til OED med anbefaling om at det blir gitt konsesjon, vil vi vanligvis gjøre rede bl.a. for forholdet til annet lovverk som er relevant, bl.a. energiloven, naturmangfoldloven og vannforvaltningsforskriften. Vi anser at dette ligger utenfor OEDs anmodning om å foreslå vilkår til en eventuell konsesjon til Frøytlog kraftverk. Vi vil også bemerke at vi i denne forbindelse ikke har gjort en ny vurdering av om hvorvidt vi vil anbefale at konsesjon blir gitt, men gir råd om utforming av vilkår dersom departementet finner at fordelene med en utbygging er større enn ulempene.”

V. Departementets merknader

1. Innledning

Dalane Kraft AS søkte 29. september 2006 om tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Frøytlog kraftverk og tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 8 til regulering av Botnavatnet, Orrestadvatnet og Linborgvatnet i Sokndalsvassdraget, Sokndal kommune. Den berørte delen av vassdraget er også omtalt som Ålgårdelva og Myssavassdraget. En utbygging vil gi en midlere årlig produksjon på ca. 15 GWh.

Olje- og energidepartementet avslo søknaden i brev av 11. november 2013. Dalane Kraft AS påklaget departementets vedtak i brev av 15. november 2013, og ba om at klagen behandles av Kongen i statsråd. Dalane Kraft AS ga utfyllende klagegrunner i brev av 5. desember 2013.

2. Saksbehandlingen

I vurderingen av klagen kan klageinstansen prøve alle sider av saken og ta hensyn til nye omstendigheter, jf. forvaltningsloven § 34. Dalane Kraft AS mener departementets begrunnelse for avslaget er basert på et svakt miljøfaglig grunnlag, og at avslaget

heller ikke tar hensyn til viktige positive virkninger av tiltaket for andre brukerinteresser.

På bakgrunn av anførsler fra klager, samt ny informasjon som er tilkommet, finner departementet at det i klagebehandlingen bør gjøres en ny vurdering av om det skal gis konsesjon etter vassdragslovgivningen. Både fordeler og ulemper ved det omsøkte tiltaket drøftes i det følgende, og vurderingen er ikke begrenset til de konkrete anførselene i klagen.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen etter vassdragslovgivningen. Det innebærer at miljøkonsekvensene ved en utbygging av Frøytlog kraftverk må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til den nasjonale satsingen på fornybar energi og hensynet til kraftbalansen avveies mot forringelsen eller tapet i naturmangfoldet.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 8 og prinsippene i samme lov §§ 9-12 legges til grunn som retningslinjer for klagevedtaket. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene er iaktatt ved klagebehandlingen.

3. Eksisterende rettigheter

I følge søknaden har Orrestadvatnet og Linborgvatnet tidligere vært regulert i forbindelse med gruvedriften til Titania AS. Fall- og reguleringsrettighetene ble i følge søknaden fra 2006 overført til Dalane Elverk (nå Dalane Kraft AS) i 1978.

Verken NVE eller departementet har funnet noen eksisterende reguleringskonsesjon for anleggene. Dalane Kraft AS kan heller ikke bekrefte at de nevnte reguleringskonsesjonene finnes. Dalane Kraft AS har gjennomført nødvendig vedlikehold av dammene, men har ikke regulert vannene. Departementet legger til grunn at opplysningene i søknaden om at det foreligger en eksisterende reguleringskonsesjon ikke er korrekte.

4. Departementets vurdering av tiltaket

Hydrologi

Frøytlog kraftverk vil utnytte et nedbørfelt på 40,8 km². Kraftstasjonen er planlagt med en maksimal slukeevne på 7 m³/s som tilsvarer 278 % av middelvannføringen. Laveste slukeevne er oppgitt til 1,4 m³/s som tilsvarer 56 % av middelvannføringen. Søkers foreslåtte minstevannføringer for sommer og vinter er henholdsvis 0,04 m³/s og 0,02 m³/s fra utløp Linborgvatnet, 0,05 m³/s og 0,025 m³/s fra utløp Orrestadvatnet, og 0,15 m³/s og 0,05 m³/s fra utløp Botnavatnet. Det vil i følge søknaden ikke slippes minstevannføring på en kort strekning fra utløpet av Orrestadvatnet til utløp av eksisterende tappetunnel dersom Orrestadvatnet tappes mer enn 1,5 meter under HRV.

I følge NVE vil flomvannføringer bli noe dempet som følge av reguleringene, men større flommer vil forløpe som før da reguleringsgraden ikke er på mer enn drøyt 6 prosent. Departementet slutter seg til NVEs vurdering.

Virkninger på naturmiljø og biologisk mangfold

Biologisk mangfold

Vasshalemose som har status som sårbar (VU) i den nasjonale Rødlista er registrert på strekningen mellom Botnavatnet og Frøytloghølen. NVE mente i innstillingen at vasshalemosen, som den gang hadde status som "sterkt truet" i Rødlista, ville bli sterkt berørt ved en utbygging av Frøytlog kraftverk. NVE mente derfor en konsesjonstillatelse ville være i strid med retningslinjer fra OED, og innstilte på at det ikke burde gis konsesjon, hvor hensynet til vasshalemosen var tillagt vesentlig vekt.

Etter NVEs innstilling ble mottatt av departementet oversendte Dalane Kraft AS i 2010 utfyllende informasjon fra Ambio Miljørådgivning som viste at utbredelsen av vasshalemose var mer omfattende enn tidligere registrert. NVE fant i merknader til Ambios rapport likevel ikke grunn til å endre sin vurdering av at bestanden av vasshalemose på utbyggingsstrekningen med overveiende sannsynlighet vil falle bort ved en utbygging. Etter NVE avga innstilling og tilleggssuttalelse har vasshalemose blitt justert fra "sterkt truet" til "sårbar" på Rødlista 2010. Trusler mot arten er i hovedsak vannstandsendringer og uttørking.

Som del av saksbehandlingen vurderte departementet konsekvensene for vasshalemosen. Departementet fremhevet i avslaget at truede og/eller sårbare arter må tillegges mer vekt enn vanlige arter med livskraftige bestander. Ikke bare truede arter men også arter som er klassifisert som sårbare på Rødlista har stor verdi, jf. Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk. Departementet la NVEs vurdering av at den lokale bestanden av vasshalemose med overveiende sannsynlighet falle bort ved en utbygging til grunn. Departementet vurderte at selv om det finnes bestander andre deler i regionen, er de potensielle store negative virkningene for vasshalemosen ikke i tråd med forvaltningsmålet for arter, jf. naturmangfoldloven § 5. Departementet mente at de negative konsekvensene for

vasshalemosen alene ikke var utslagsgivende for konsesjonsspørsmålet, men mente at hensynet til arten burde tillegges vekt i konsesjonsvurderingen av Frøytlog kraftverk. Departementet avsto søknaden om utbygging av Frøytlog kraftverk etter en samlet vurdering, der hensynet til vasshalemosen inngikk.

Etter avslaget har Dalane Kraft AS oversendt oppdatert informasjon om vasshalemosens utbredelse i regionen. Utredningene viser at arten er registrert på en rekke lokaliteter og er vanlig i Sokndalvassdraget og i sørlige deler av Rogaland. Dalane Kraft mener utredningene viser at artens utbredelse er langt mer vanlig enn rødlistestatusen skulle tilsi. Undersøkelsene viser også til at arten har vist seg svært levedyktig langs regulerte elvestrekninger i området, selv uten helårig minstevannføring. Dalane Kraft AS mener at arten sannsynligvis vil falle ut av Rødlista. Videre mener Dalane Kraft AS at den lille bestanden som blir berørt av utbyggingen med stor sannsynlighet ikke vil forsvinne helt. Etter Dalane Kraft AS' vurdering er OEDs og NVEs grunnlag for å forvente at vasshalemosen vil forsvinne etter en utbygging, bygget på et sviktende faglig grunnlag. Dalane Kraft AS vurderer at den lokale vasshalemosebestanden vil bestå, om enn noe redusert.

Departementet merker seg at vasshalemosen synes å være mer utbredt i Sokndal området enn tidligere antatt, og at den har overlevd også i vassdrag med kraftutbygging. Departementet merker seg at NVE likevel har opprettholdt vurderingen av at utbyggingen kan medføre til at den lokale bestanden av vasshalemose vil forsvinne. Selv om utbredelsen lokalt anses som vanlig, er vasshalemosen fortsatt registrert på Rødlista som "sårbar". Truede og/eller sårbare arter må tillegges mer vekt enn vanlige arter med livskraftige bestander. Også arter som er klassifisert som sårbare på Rødlista har stor verdi, jf. Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk.

Opplysningene om vasshalemosens utbredelse og overlevelse i regulerte vassdrag viser at det er usikkert hvorvidt den lokale bestanden vil forsvinne ved reguleringen, slik departementet og NVE tidligere har antatt. De negative konsekvensene for vasshalemosen kan vise seg å bli mindre omfattende enn forventet ved fraføring av vann etter en utbygging. NVE har i utkast til vilkår påpekt at konsekvensene for vasshalemose trolig vil være usikre, uansett størrelsen på en minstevannføring. NVE vurderer at muligheten for at arten kan klare seg etter en utbygging øker med økende størrelse på minstevannføringen.

Konsekvensene for vasshalemosen alene bør ikke være utslagsgivende for konsesjonsspørsmålet, men departementet mener at hensynet til arten fortsatt bør tillegges vekt i konsesjonsvurderingen av Frøytlog kraftverk.

Departementet har etter avslaget også mottatt merknader fra grunneiere i området. De er forundret over at Dalane Kraft AS i detalj har dokumentert endringer i vasshalemosens status, men ikke andre arter i området. De etterlyser en oppdatert status på alle registrerte arter i influensområdet, og peker på at flommose som er

registrert i elven nå er listet som ”sårbar” (VU) på Rødlista av 2010. De henviser til at det finnes flere sårbare mosearter i Ålgårdselva.

Departementet legger til grunn at lavarten kort trollskjegg (NT) er registrert ved Frøytlog. Departementet kan ikke se at denne arten vil bli berørt dersom utbygging skulle finne sted.

I opprinnelig trasé for atkomstveien til kraftstasjonen er det registrert en forekomst av orkideen grov nattfiol. Det er også registrert en beverlokalitet i Frøytloghølen. NVE har uttalt at prosjektet kan tilpasses disse artene, ved at det i forbindelse med detaljplan kan settes vilkår om at adkomstvei bør unngå beverhytta og forekomsten av grov nattfiol. Tilsvarende kan også detaljer rundt helikoptertransport og valg av landingsplass avgjøres i detaljplanfasen.

Naturtyper

NVE la til grunn at det ikke var registrert noen verdifulle naturtyper som ville bli berørt av tiltaket. Naturtyper har derfor ikke blitt vektlagt i NVEs konsesjonsvurdering, og heller ikke i departementets behandling da denne ble basert på foreliggende informasjon. I 2010 ble gjennomført en supplerende kartlegging av naturtyper i Rogaland i regi av Fylkesmannen i Rogaland, jf. informasjon i Naturbase. Store deler av Ålgårdselva er registrert som naturtypen «viktig bekkedrag» med verdi A (nasjonal verdi), bl.a. strekningen mellom Botnavatnet og Frøytloghølen som vil bli fraført vann av utbyggingen. Da naturtypen ikke var kartlagt da miljørapporten ble utarbeidet, er ikke konsekvensene for naturtypen bekkedrag direkte beskrevet i forbindelse i rapporten, selv om konsekvensene for enkelte arter på strekningen er vurdert. Det er ukjent i hvilken grad mangfoldet vil påvirkes ved en utbygging, og om påvirkningen kan avbøtes med minstevannføring. I følge omtalen av naturtypen i naturbase er Sokndal et viktig område for vassdrag med sjeldne oseaniske moser som vasshalemose, flommose og kystfloke, og det uttales at de lokalt rikelige forekomstene må ses på som nasjonalt viktige. Alle de tre nevnte moseartene er knyttet til et fuktig miljø. Mulige konsekvenser for bekkedraget vil være et moment som må tillegges vekt i konsesjonsvurderingen.

Fisk og ferskvannsf fauna

Det finnes laks, sjøørret, ørret og ål i vassdraget. Vassdraget kalkes regelmessig for å sikre at vannkvaliteten er god nok til at laksen kan reproducere seg. I følge søknaden finnes det et naturlig vandringshinder like oppstrøms Frøytloghølen som laksen kun klarer å passere ved høy vannføring. Når laksen passerer dette kan laksen vandre frem til rett nedstrøms for Orrestadvatnet. En utbygging vil medføre redusert vannføring, og følgelig medføre større problemer med å passere vandringshinderet. Tiltaket kan medføre at elvestrekningen mellom Frøytloghølen og Botnavatnet blir uegnet som gyte- og oppvekstområde for anadrom fisk. I følge miljørapporten har strekningen kun marginal verdi for produksjonen av anadrom fisk i vassdraget totalt sett. Dalane Kraft AS vil se på muligheten for å redusere vandringshindre på berørt elvestrekning og at de vil bygge laksetrapp forbi dammen i utløpet av Botnavatnet.

NVE mente i innstillingen at den berørte strekningen vil bli sterkt redusert som gyte- og oppvekstområde ved foreslåtte minstevannføring. NVE påpeker samtidig at anadrom strekning mellom inntak i Botnavatnet og utløp i Frøytloghølen ikke har stor betydning for laksebestanden i vassdraget totalt sett. NVE uttalte i innstillingen at høyere minstevannføring enn omsøkte ville være nødvendig for å sikre oppvekstområder for lakseyngel dersom det blir gitt konsesjon. I tillegg pekte NVE på at fjerning av vandringshindre for å sikre at laksen fortsatt kunne benytte områdene opp til Orrestadvatnet ville kunne skade vasshalemosen.

Departementet kom i avslaget til at tiltaket ville kunne ha negative virkninger for anadrom fisk ved at anadrom strekning reduseres, og at dette kun i begrenset grad kan avbøtes med tiltak. Etter departementets avslag har Dalane Kraft AS oversendt tilleggsinformasjon om tilstanden for fisk i vassdraget utarbeidet av Ecofact. Klager viser til at Linborgåa etter Miljødirektoratets klassifiseringssystem defineres som en liten elv. Med den registrerte fisketetthet på stasjoner oppstrøms Frøytloghølen vil dette tilsvare at vassdraget har tilstandsklasse dårlig til svært dårlig. Dette mener Dalane Kraft AS viser at denne strekningen er mindre viktig for produksjonen i vassdraget. Tiltaket vil kun gi et estimert produksjonstap på ca. 800 smolt, noe som er marginalt sett i forhold til den totale produksjonen i Sokndalselva. Ecofact vurderer at endringen i vannføringen i elva nedstrøms kraftverket ikke vil ha noen vesentlig påvirkning på fisk eller ferskvannsorganismer.

Grunneierne har oversendt tilleggsopplysninger om at i tillegg til laks er det også sjørret i vassdraget, og at Sokndalselva blir regnet som en av de mest livskraftige sjørretelvene i Rogaland, bl.a. fordi det ikke er lakselus i området. De peker på at fiskebestanden i Orrestadvatnet ikke er omtalt i miljøutredningene. Videre opplyses det at Ålgårdelva/ Sandbekk er viktig for produksjonen av laks i Sokndalselva siden vannene oppstrøms her blir kalket. De opplyser også at det i følge lakseregisteret er dokumentert at laksen går lengre enn fagrapporen tilsier, nesten helt opp til Orrestadvatnet og at konsekvensene av redusert vannføring vil få større negative virkninger da strekningen er lengre.

NVE har i forslag til vilkår uttalt at de ikke er bekymret for at reguleringene vil påvirke forholdene for anadrom fisk negativt nedstrøms planlagt kraftstasjon, ettersom reguleringsgraden er relativt beskjeden, og at deler av reguleringsmagasinene i Orrestadvatnet og Botnavatnet kun vil brukes ved utfall i overordnet nett. NVE viser videre til at Botnavatnet skal utnyttes som et inntaksmagasin og at kraftverket i hovedsak vil måtte kjøre med jevn drift. NVE mener også det er av betydning at Frøytloghølen vil bidra til å utjevne vannføringen nedstrøms kraftverket.

Departementet mener de nye opplysningene Dalane Kraft AS har oversendt er i tråd med det NVE har konkludert med – at strekningen mellom Botnavatnet og Frøytloghølen ikke er avgjørende for den totale produksjonen i vassdraget. Lakseregisteret kartfester at anadrom strekning går opp til Orrestadvatnet. Status på strekningen oppgis som dårlig for laks og redusert for sjørret. Tiltaket vil i all hovedsak påvirke strekningen mellom inntaket i Botnavatnet og Frøytloghølen.

Departementet finner i likhet med NVE at den anadrome strekning mellom inntak i Botnavatnet og utløp i Frøytloghølen ikke har stor betydning for laksebestanden i vassdraget totalt sett.

Fylkesmannen opplyser at laksen igjen har etablert seg i vassdraget etter kalking. Økende gytebestand medfører at det er ønskelig at laksen tar i bruk nye områder. Tidligere var det antatt at laksen ikke gikk forbi et vandringshinder rett oppstrøms Frøytlog. Tilleggsundersøkelsene av konsekvenser for naturmiljøet på den berørte strekningen viser at laksen kommer forbi dette vandringshinderet og at laksen her har tatt i bruk strekningen som gyte- og oppvekstområde. Fylkesmannen påpeker at strekningen på i underkant av 2 kilometer mellom Botnavatnet og Frøytlog med utbyggingen får redusert egnethet som gyte- og oppvekstområde for anadrom fisk. Dersom vandringshinderet ved Frøytlog på grunn av redusert vannføring ikke kan forseres, vil lakseproduksjonen oppstrøms kraftverket kunne gå tapt. Fraføringen av vann forventes også å ha negativ effekt for ørretbestanden.

Departementet opprettholder sin vurdering av at tiltaket vil kunne ha negative virkninger for anadrom fisk ved at vannføringen på anadrom strekning reduseres. De negative konsekvensene for fiske nedstrøms kraftstasjonen anses å være mindre omfattende, og kan i stor grad avbøtes gjennom å sette vilkår om myke overganger, omløpsventil og at start/stopp kjøring skal unngås. NVE har foreslått at det stilles vilkår om minstevannføring som sikrer oppgangsmuligheter for laks og sjørret og ivaretar hensynet til gyte- og oppvekstområder på strekningen. Dette forutsetter at særlig minstevannføringen på høsten og vinteren må økes i forhold til hva søker har lagt til grunn. Med forslag til minstevannføring mener departementet at konsekvensene for fisk ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Ål har status som kritisk truet i den nasjonale og internasjonale Rødlista. Konsekvenser for ål i vassdraget er ikke omtalt i søknad, biologisk rapport eller høringsuttalelser. NVE mener at tiltaket kan være negativt for ål i vassdraget som følge av vandringshinder i form av dam i utløp av Botnavatnet og fare for at ål kan gå i turbinen ved utvandring. Departementet mener i likhet med NVE at det sannsynligvis vil være mulig å gjennomføre avbøtende tiltak som sikrer inn- og utvandringen av ål i vassdraget. Hensynet til ål er derfor ikke avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Fugl

Det er registrert viktige hekkeområder for fugl i influensområdet, bl.a. for spurvefugler som er vurdert til å ha nasjonal verdi. Rødlistede fugler er registrert hekkende i tilknytning til influensområdet. Det er også registrert hekking av fossekall på omsøkt strekning. NVE mener de truede fugleartene sannsynligvis ikke vil bli negativt berørt i vesentlig grad av driften av Frøytlog kraftverk, men at forstyrrelser kan forekomme i anleggsfasen. Strekningen mellom Botnavatnet og Frøytloghølen vil i følge NVE kunne få redusert verdi som hekkeområde for fossekall ved omsøkte minstevannføringer. Avbøtende tiltak kan i følge NVE redusere forstyrrelsene i anleggsfasen. Hensynet til fugl vil på dette grunnlag ikke være avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Landskap og friluftsliv

Kraftverkstasjonen vil ligge i kanten av Frøytløghølen og være synlig fra veien. Det samme vil bro over Lindåa og til en viss grad også anleggsveien frem til kraftstasjonen. Noen høringsparter har bedt om at kraftverket legges i fjell. AMBIO antar at reguleringen av Orrestadvatnet vil gi en middels negativ konsekvens for landskapet i periodene hvor Orrestadvatnet er nedtappet. Høringsparter mener tiltaket vil redusere mulighetene for friluftslivsaktiviteter i og langs Orrestadvannet.

NVE mener tiltaket ikke medfører så store ulemper for landskap og friluftsliv at kraftverket må legges i fjell. NVE kan heller ikke se at ferdsel med båt forbi inntaket i Botnavatnet vil være et problem av betydning. I følge NVE vil reguleringssonen i Orrestadvatnet vinterstid ha en negativ konsekvens for landskapsopplevelsen. Søker har foreslått at de sommerstid vil holde vannstanden i Orrestadvatnet på 0,5 m under HRV. Dermed vil reguleringen i denne perioden ikke ha en vesentlig negativ effekt på landskap og friluftsliv. Dette innebærer at badeplassen til Lunden leir- og fritidssenter ikke blir nevneverdig berørt. Departementet slutter seg til NVEs vurdering og anser at konsekvensene for landskap og friluftsliv ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Erosjon og jordbruk

Det forventes at de største konsekvensene i form av erosjon vil komme i østre og nordre del av Orrestadvatnet. Ved å holde en stabil vannstand 0,5 m under HRV mener Dalane Kraft AS at faren for erosjon i sommerhalvåret reduseres betydelig. NVE vurderer at erosjon vil kunne bli et problem ved omsøkte regulering vinterstid, men at det allerede er gjennomført erosjonshindrende tiltak i de mest erosjonsutsatte områdene. NVE kan med hjemmel i post 12 i konsesjonsvilkårene pålegge utbygger å gjennomføre ytterligere erosjonsforebyggende tiltak dersom det vurderes som nødvendig.

Det er i høringen pekt på at reguleringene kan medføre negative konsekvenser og spesielt for jordbruksarealer mellom Orrestadvatnet og Botnavatnet. NVE mener at konsekvensene vil være ubetydelig i jordbrukets driftsperiode. Utjevningen av vannføringen som følge av reguleringen vil ikke innebære større vannføring enn normalt på denne strekningen i perioden mellom 1. april og 30. september

Departementet kan ikke se at ulemper i form av erosjon og negative konsekvenser for jordbruk vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Kulturminner

Det er ikke registrert automatisk fredete kulturminner innenfor selve tiltaksområdet. Departementet forutsetter at kulturminneinteressene ivaretas i samsvar med bestemmelsene i kulturminneloven.

Samlet belastning

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

Orrestadvatnet og Linborgvatnet har tidligere blitt regulert i forbindelse med gruvedrift. Reguleringsanleggene består fortsatt. Det er bilvei og en 22 kV kraftledning langs vestsiden av Frøytloghølen. Veien fortsetter tett inntil elva frem til Svarthølen, ca. 400 m før utløpet fra Botnavatnet. Veien fortsetter videre opp langs Myssavatnet og ender i nordøstenden av Orrestadvatnet. Området mellom Frøytloghølen og Orrestadvatnet er preget av jordbruk og spredt bebyggelse. Bebyggelsen er hovedsakelig sentrert i tettstedene Frøytlog, Ålgård, Litle Åmdal, Nedre Myssa og Orrestad.

Foruten veg og kraftledning er det få større tekniske inngrep langs vassdraget. Lindland kraftverk (36 GWh) ble ferdigstilt i 2002, og ligger noe lengre ned i Sokndalsvassdraget. Kraftverket erstattet de to kraftverkene Øvre og Nedre Lindland. I kommunen finnes for øvrig Jøssingfjord kraftverk (16 GWh) som ble ferdigstilt i 2009, og som erstattet Nedre Hellen kraftverk.

Sokndalsvassdraget har vært kalket siden 1989, og kalkingen har gitt gode resultater i form av retur av laksebestanden som var utdødd på 80-tallet.

Etter en vurdering av tiltaket sett sammen med tidligere og planlagte vannkraftutbygginger og andre tiltak i og langs vassdraget, finner departementet at den samlede belastningen ikke vil ha negative konsekvenser av noen betydning, jf. naturmangfoldloven § 10. Departementet viser her også til de avbøtende tiltak som tilrås pålagt.

Vurdering etter vannforskriften

Etter vannforskriften § 12 kan nye fysiske inngrep gjennomføres i en vannforekomst selv om miljøtilstanden svekkes dersom:

- alle praktiske gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i tilstanden, jf. annet ledd litra a
- samfunnsnyttene av de inngrepene er større enn tapet av miljøkvalitet, og hensikten med de nye inngrepene er større enn miljøtapene, jf. annet ledd litra b
- og hensikten med de nye inngrepene på grunn av manglende teknisk gjennomførbarhet eller uforholdsmessig store kostnader, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre, jf. annet ledd litra c.

Det omsøkte prosjektet bidrar til økt produksjon av fornybar energi. Departementet bemerker at forringelsen av naturmangfoldet på sikt som følge av inngrepene må ses i sammenheng med dette formålet. Departementet kan ikke se at fornybar kraft kan innvinnes med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre enn i det foreliggende prosjektet. Samfunnsnyttene av tiltaket må anses å være av betydning. Departementet viser til den foretatte gjennomgang og vurdering av negative konsekvenser for natur, miljø og landskap ovenfor. Med de avbøtende tiltak som konsesjonsvilkårene legger opp til, og med den minstevannføring som her er foreslått, finner departementet at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

5. Konklusjon

Departementet har foretatt ny gjennomgang og vurdering av tiltaket i forbindelse med klagebehandlingen. Departementets saksbehandling er også basert på tilleggsinformasjon som har fremkommet under klagebehandlingen.

Departementet registrerer at både Sokndal kommune og Rogaland fylkeskommune er positive til utbygging. Grunneierne i området som har uttalt seg er i mot utbyggingen, mens Sokndal Elveeigarlag er positiv.

En utbygging av Frøytlog småkraftverk vil gi en årlig produksjon på 15 GWh. Det aller meste av produksjonen vil være vinterkraft. Dette vil gi økt regulerbar energiproduksjon, og være et positivt bidrag til den nasjonale satsingen på økt utbygging av fornybar energi.

Hauge sentrum er flomutsatt. Både Dalane Kraft AS og Sokndal kommune har påpekt at regulering av Orrestadvatnet og Linborgvatnet vil være et viktig tiltak for å redusere flomfaren. NVE er enig i at magasinene vil kunne dempe flomvannføringer noe. Siden magasinene kun har 6 prosent reguleringsgrad, vil større flommer i følge NVE likevel forløpe som før. Departementet har merket seg at klager vil nytte den magasinstrategi som gir best mulig fylling for vinterperioden og med et buffermagasin for å redusere flomoverløp. Departementet legger til grunn at tiltaket vil ha en viss flomdempingseffekt.

Tiltaket vil kunne medføre visse negative konsekvenser for naturmangfoldet. Tiltaket er forventet å påvirke den sårbare rødlistearten vasshalemose negativt. Ny informasjon tyder imidlertid på at arten er mer utbredt i området og mer robust når det gjelder redusert vannføring enn tidligere antatt. Forslag om minstevannføring vil også bidra til å øke muligheten for at arten kan klare seg etter en utbygging. Departementet finner at konsekvensene for vasshalemose ikke gir grunn til å avslå tiltaket.

Tiltaket vil medføre fraføring av vann mellom Botnavatnet og Frøytloghølen, noe som vil kunne være negativt for fiskebestanden. Strekningen har imidlertid relativt begrenset verdi for anadrom fisk i vassdraget i dag. NVE har foreslått vilkår om minstevannføring som sikrer oppgangsmuligheter for laks og sjørret og ivaretar

hensynet til gyte- og oppvekstområder på strekningen. Departementet finner at konsekvensene for fisk ikke er til hinder for at det kan gis konsesjon. Departementet legger til grunn at sikring av inn- og utvandring av ål kan ivaretas gjennom avbøtende tiltak.

Adgang til å pålegge erosjonsforebyggende tiltak medfører at eventuelle negative virkninger for landbruket kan reduseres. Tilsvarende vil vilkår om høy sommervannstand medføre at ulempene for landskap og friluftsliv ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Etter en helhetsvurdering er departementet kommet til at fordelene ved tiltaket er større enn ulempene for private og allmenne interesser, herunder virkninger av samfunnsmessig betydning, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 og vannressursloven § 25.

Olje- og energidepartementet tilrår at klagen tas til følge, og at Dalane Kraft AS får tillatelse til å bygge Frøytlog kraftverk jf. vannressursloven § 8 og tillatelse til å regulere Linborgvatnet, Orrestadvatnet og Botnavatnet jf. vassdragsreguleringsloven § 8.

6. Forholdet til andre lover

Forurensningsloven

Dalane Kraft AS har søkt om tillatelse til gjennomføring av tiltaket etter forurensningsloven. Departementet anser det som lite sannsynlig at driftsfasen vil kunne medføre ny forurensning, og finner derfor at det ikke er nødvendig med noen tillatelse etter forurensningsloven. For anleggsfasen må det sendes egen søknad om utslippstillatelse til Fylkesmannen. Departementet viser her til post 10 i forslaget til konsesjonsvilkår.

Energiloven

Kraftstasjonen vil bli utstyrt med transformatorkapasitet på inntil 6 MVA. Det vil bli lagt ny 22 kV jordkabel på ca. 250 m frem til eksisterende 22 kV ledning. Strømforsyning frem til inntak i Botnavatnet vil legges som sjøkabel fra eksisterende lavspenningsnett på Ålgård.

De elektriske anleggene omfattes av områdekonsesjonen til Dalane energi.

Industrikonsesjonsloven

Tillatelse til erverv av fallrettighetene i Sokndalsvassdraget ble opprinnelig tildelt A/S Vestlandske Vassdrag- og Kraftselskap, jf. St.prp. nr 72 (1932). Det fremgår av proposisjonen at konsesjonssøknaden omfattet samtlige rettigheter i Sokndalsvassdraget. Ved kgl.res. 6. oktober 1961 fikk Sokndal kommunale Elektrisitetsverk tillatelse til å overta AS Vestlandske Vassdrag- og Kraftselskaps tidligere konsederte fall og reguleringsretter i Sokndalsvassdraget. Ved kgl.res. 7. juni

1991 ble tillatelse til erverv av de tidligere konsederte fallrettighetene og til å få overført tidligere gitte reguleringskonsesjon i Sokndalsvassdraget meddelt det interkommunale selskapet Dalane Elverk (nå det interkommunale selskapet Dalane energi IKS). Departementet forutsetter at det gis tillatelse til overdragelse av fallrettighetene fra Dalane energi IKS til Dalane Kraft AS etter industrikonsesjonsloven før utbygging.

7. Departementets merknader til vilkårene

NVE har foreslått et felles vilkårsett etter vannressursloven og vassdragsreguleringsloven.

Post 1 – Konsesjonstid og revisjon

Dalane Kraft AS er et offentlig eid selskap. Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Vilkaene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år.

Post 2 - Konsesjonsavgifter

NVE anbefaler at avgiftene settes til kr 8,- pr. nat.hk. til staten og kr 24,- pr. nat.hk. til kommunen. Departementet viser til at dette er i samsvar med praksis i de senere konsesjoner og tilrår avgifter i samsvar med NVEs anbefaling.

NVE vil beregne endelig kraftgrunnlag etter at konsesjon er gitt.

Post 7- Godkjenning av planer mv.

Departementet legger de samme forutsetningene til grunn slik som det fremgår av NVE forslag til vilkår inntatt i brev av 10.11.2014.

Teknisk utforming av de avbøtende tiltakene for anadrom fisk og ål skal ta utgangspunkt i dagens beste tilgjengelige teknikker og planlegges i samråd med faglig ekspertise. Utforming av avbøtende tiltak inngår i detaljplan og skal legges frem for fylkesmannen i Rogaland for vurdering før detaljplan fastsettes av NVE.

Dokumentasjon på om tiltakene for anadrom fisk og ål fungerer etter hensikten skal legges frem for NVEs miljøtilsyn og fylkesmannen i Rogaland etter første driftsår og deretter ved behov. Miljødirektoratet skal holdes orientert om valg av avbøtende tiltak, samt overvåkingsmetodikk og resultater.

Post 8: Naturforvaltning

Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 19 Konsesjonskraft

Konsesjonskraften fastsettes i henhold til gjeldende regelverk, jf. vassdragsreguleringsloven § 12 punkt 15.

NVE vil beregne endelig kraftgrunnlag etter ervervsloven etter at konsesjon er gitt.

8. Departementets merknader til manøvreringsreglementet

Om reguleringen

Reguleringen mellom kote 158 og 159 i Orrestadvatnet, og mellom kote 144,2 og 144,7 i Botnavatnet skal kun utnyttes ved utfall av overordnet nett.

Om minstevannføring

Fra Linborgvatnet skal det i tiden 01.04. - 30.09. slippes 40 l/s og 20 l/s resten av året. Fra Orrestadvatnet skal det slippes 50 l/s hele året. Fra Botnavatnet skal det slippes 250 l/s hele året. Departementet viser til NVEs merknader inntatt i brev av 10.11.2014.

Det skal etableres måleanordning for registrering av minstevannføring. Dataene skal forelegges NVE på forespørsel. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføring ivaretas gjennom godkjenning av detaljplanen.

Typisk start-/stoppkjøring av kraftverket skal ikke forekomme. Driften av kraftverket må være slik at kjøringen blir mest mulig jevn, og med myke overganger.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravene, og magasinene er på laveste tillatte nivå, skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Olje- og energidepartementet

tilråd:

1. I medhold av lov 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer § 8 gis Dalane Kraft AS tillatelse til regulering av Linborgvatnet, Orrestadvatnet og Botnavatnet i Sokndal kommune.
2. I medhold av lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann § 8 gis Dalane Kraft AS tillatelse til bygging av Frøytlog kraftverk.
3. Tillatelsene gis på de vilkår som følger vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av 13.2.2015.
4. Det fastsettes manøvreringsreglement i samsvar med forslag vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av 13.2.2015.

Vilkår
for tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 8 og vannressursloven § 8
til Dalane Kraft AS
til å foreta regulering av Linborgvatnet, Orrestadvatnet og Botnavatnet,
og til bygging og drift av Frøytlog kraftverk, Sokndal kommune

1

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr 3 første ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2

(Konsesjonsavgifter)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til staten kr 8,- pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr 24,- pr. nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av NVE.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidler avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret fortrinnsvis anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for fondet skal godkjennes av Fylkesmannen.

3

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 19 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av Olje- og energidepartementet. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i berørte vassdrag er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VI

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

10

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11

(Ferdsl m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utlignjengelige.

12

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprenskinger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan NVE pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Kartverket med opplysning om hvordan målingene er utført

16

(Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring, løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltene utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsl på og ved anleggene.

17

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr 1, jf § 2 tredje ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje-

og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

20

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 4 (Byggefrister m.v.), 14 (Manøvreringsreglement m.v.), 19 (Konsesjonskraft) og 21 (Kontroll med overholdelsen av vilkårene) kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12 nr 21.

For overtredelse av de i reguleringsloven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, eller vilkår satt for konsesjon eller vedtak i medhold av loven, kan NVE treffe vedtak om tvangsmulkt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen og er tvangsgrunnlag for utlegg.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den

ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg.

Når et rettstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven eller vannressursloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vassdragsreguleringsloven §§ 24 og 25 og vannressursloven §§ 60a og 63 første ledd bokstav c.

22

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

Manøvreringsreglement for regulering av Linborgvatnet, Orrestadvatnet og Botnavatnet i Sokndal kommune, Rogaland fylke

1. Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Linborgvatnet	310,0	310,0	307,0	0,0	3,0	3,0
Orrestadvatnet	161,0	161,0	158,0	0,0	3,0	3,0
Botnavatnet	144,7	145,2	144,2	0,5	0,5	1.0

Høydene refererer seg til Kartverkets høydesystem NN 1954. Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes.

Innen 01.05 skal Orrestadvatnet være oppe på kote 160,5. Det skal ikke tappes under denne høyden før 30.09.

Senking av Orrestadvatnet under kote 159 i perioden 01.10 til 30.04 kan bare skje ved utfall i regional- eller sentralnett. Kravet til minstevannføring gjelder.

Senking av Botnavatnet under kote 144,7 kan bare skje ved utfall i regional- eller sentralnett. Kravet til minstevannføring gjelder.

I tiden 01.04-30.09 skal det slippes 40 l/s fra Linborgvatnet og 20 l/s resten av året.

Det skal slippes 50 l/s fra Orrestadvatnet hele året.

Det skal slippes 250 l/s fra Botnavatnet hele året.

Dersom tilsiget er mindre enn kravene til minstevannføring og vannstanden i magasinene er på laveste tillatte nivå for sesongen (Orrestadvatnet), skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Typisk start-/stoppkjøring av kraftverket skal ikke forekomme. Driften av kraftverket må være slik at kjøringen blir mest mulig jevn. Alle vannføringsendringer skal skje gradvis.

Forøvrig kan tappingen skje etter kraftverks-eiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over

manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at manøvrering og vannslipping etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.